Zalai Károly

Valja Kotyik kórházba kerül

1944. február 17. volt. Valja Kotyik a távolodó Masenka néni karcsú alakját nézte, aki az imént tűnt el az ajtó mögött a kórház folyosóján. Valja forró teát s egy szelet vajaskenyeret kapott reggelire. Miközben nyelvével egy darabka kenyeret piszkált ki a fogai közül, azon tűnődött, vajon Masenka néni hány éves lehet. Sokkal idősebbnek látszott, mint ő, hisz Valja csak tizennégy éves volt, épp hat napja lett ennyi. El is feledkezett róla, hisz a harcok közben nincs ideje ilyesmin gondolkodni az embernek. Itt a kórházban jutott eszébe, hogy nemrégiben volt a születésnapja. Most már sokkal jobban érezte magát. Bekötözték a sebeit, meg gyógyszert is kapott. De hát, jött rá bosszúsan, honnan is tudhatta volna az ápolónő életkorát, hiszen életének eddig eltelt tizennégy évében szinte alig találkozott lányokkal. Az anyját nem ismerte, kicsi volt még, amikor meghalt. A nagyanyja nevelte, aki nagyon öreg volt,ráncos arcú, töpörödött aszszony. A kis faluban, ahol világra jött, nők alig laktak, csak vénasszonyok. A férfiak meg mind katonának mentek, a városba költöztek; vagy meghaltak, mert amióta Valja megszületett, mindig igen nagy volt az éhínség, ráadásul kitört a háború. A nagyanyja mesélte, hallott olyanról is, hogy az emberek egymást falták föl, úgy éheztek. Azért állt be partizánnak is, mert odahaza alig volt mit enni, a partizánok meg szereztek maguknak ételt, ha kellett fegyverrel. Ő most már nem éhezik, amióta tegnap behozták, kapott enni, és sokkal jobban érzi magát. Most már étvágya is van, és Masenka néni szerint meg fog gyógyulni, ha mindent megeszik, amit kap. Sajnos az ápolónő úgy bánik vele, mint valami kisfiúval. Pedig ő már négy éve harcol. Amint tehette, el is mesélte az ápolónőnek, hogy Sepetovkában gránátot dobott a német tábori csendőrség autójára, és ki is nyiffantotta a parancsnokot. Pedig ő akkor még csak ötödikes volt. Négy éve partizán, először összekötő volt, utána pedig a fegyveres harcokban is részt vett. Kétszer is megsebesült, csak azért nem mutatta meg a sebeket Másenka néninek, mert ahhoz le kellett volna húzni a nadrágját. De az ápolónő továbbra is úgy tett, mintha nem vette volna komolyan. Hiába mesélte el részletesen, hogy tavaly ősszel miként robbantott föl egy földalatti telefonkábelt, ami a fricceket a varsói központtal kötötte össze, Másenka néni csak mosolygott, mintha nem hallotta volna, milyen veszélyes volt a robbantás, s amikor a történet végéhez ért, megsimogatta az arcát. Ettől pedig Valja vörös lett, mint a rák. A nagyanyja legföljebb barackot nyomott a fejére, de általában hozzá sem szólt, vagy ha igen, akkor csak perelt

vele, hogy sohasem segít neki. Ezért is állt be Valja partizánnak. Nem szerette a zsémbes nagyanyját, meg hát az iskolát sem. Igaz, az első tanítót, mert elhajló volt, elvitték Moszkvába, a második meg partizánnak állt, így aztán tanító nélkül maradtak. Egyébként tőle tudta meg Valja, hogy csatlakozhat hozzájuk. Nem bánta az iskolát, mert utálta a számolást meg az olvasást. S persze, hogy a nők olyasmiket kérdeznek tőle, mint ez a Másenka néni is, hogy Valja, tudsz-e már olvasni? Tőle, aki legalább hat vonat- és raktárrobbantásban vett részt. Aztán meg ott volt az október végi akció, amikor az egész Karmeljuk partizáncsapat neki köszönheti az életét. Őrségben volt, amikor észrevette a partizánvadász fricceket. A parancsnokukat hamar lelőtte, aztán riadóztatta a többieket, s így vissza tudták verni a támadást. Meg is mutatta az ápolónőnek, hogyan tartotta a pisztolyt, s hogyan húzta meg a ravaszt, puff, mondta, s a friccnek vége volt. Elismerésre vágyva nézett az ápolónőre, aki erre azt kérdezte, nem sajnálta-e meg azt a katonát. Hogy sajnálta-e!? Dehogy! A parancsnok mindig azt mondogatta, a legjobb német, a halott német. Minek jöttek ide, senki sem hívta őket! Csak rabolnak, gyilkolnak, megérdemlik a sorsukat. Ilyenek ezek a nők, micsoda fura dolgokat tudnak kérdezni! Hány éves lehet? Harminc, vagy még idősebb? Esetleg fiatalabb? Nem merte megkérdezni. Egyáltalán, semmit sem mert kérdezni tőle. Mindig zavarba jött előtte. Még aközben sem múlt a zavara, amikor a harcokról mesélt. Pedig ezek az emlékek mindig megnyugtatták. A többiek is általában ilyesmikről tárgyaltak, hol, mikor voltak bevetésen, hány friccet öltek meg, meg a sebesüléseiket ecsetelték. Nők ritkán kerültek szóba. Csak kevésnek volt családja, s látszott rajtuk, hogy nem szívesen beszélnek róla, mert ettől mindig elszomorodtak, hisz a legtöbbjük már hónapok, évek óta nem látta őket, azt sem tudták, élnek-e vagy halnak. Bizony, ezekben a háborús időkben, hamar fűbe haraphat az ember, mondogatta a parancsnok. De Valja nem félt sohasem, most sem történt komolyabb baja. Mit simogatja ez az ápolónő!? Nem kisfiú ő már, hanem komoly harcos. Na jó, még nőni kell neki jócskán, s a hangja is vékonyka, pedig már két éve cigarettázik, s vodkát is ivott. Nem megy ki a fejéből, hogy amikor bekötözték a sebét, Másenka néni is jelen volt, ami pedig azt jelentette, hogy látta őt meztelenül. Biztosan ezért cirókálja, ezért olyan kedves vele, vagyis hát gyereknek tartja. Na, majd ha meggyógyul, megmutatja neki. Visszajön pár hónap múlva, hoz neki valami ajándékot, s cigarettázva elé lép a kórház kapujában. Megismer-e Másenka, kérdezi így, tegezve, néni nélkül. Már legalább akkora lesz, mint az ápolónő, aki persze majd elpirul, ő pedig az álla alá nyúl, s belenéz a szemébe. Valjának eszébe jutott a csók. Ettől megint vérvörös lett, el nem tudta képzelni, hogyan lehet megcsókolni egy nőt.

Na jó, most nem menne egykönnyen, hiszen az ápolónő jó fejjel magasabbnak tűnik nála, ráadásul most még minden mozdulat kínszenvedés. De pár hónap alatt megnőhet, mert a fiúk egyszer csak nőni kezdenek, mint a gomba, szokta mondani a parancsnok. Ha visszamegy, talán megkérdezi a parancsnoktól ezt a csók-dolgot. Á, nem merné, hogyan beszélgethet két férfi csókolózásról!? Valja inkább az ápolónő fele irányította a gondolatait. A mosolyát szereti a legjobban. Már azért van fönn kora reggel óta, mert őt várja. Ilyen szépet még soha nem látott. Az a fehér köpeny nagyon jól áll neki, a szőke hajához. És milyen puha a keze. Nem olyan, mint az övé. Amikor behozták, koszos volt a mancsa, és koromfekete a körme. Hogy lehet valakinek olyan tiszta és fehér a keze, mint Másenka nénié!? És a szaga! Nem tud betelni a szagával. A legszívesebben bedugná az orrát a köpenyébe. No meg ott van még a szeme. Úgy tud nézni, hogy az ember elsüllyed zavarában. Valja az elmúlt percekben azon töprengett, hogy vajon kék-e vagy zöld-e az a szempár, ami bizony mosolyogni is tud, pedig közben a szája komoly. És azok az ajkak! Valja itt a kórházban jött rá, milyen szép lehet egy asszony. Vajon hogy nézett ki az ő anyukája? Nem látta sose. A nagyanyját meg hiába kérte, hogy meséljen róla, valamiért nem szerette Valja anyját, s Valját sem, biztos azért, mert az apja, amikor a városba ment dolgozni, otthagyta a nyakán az unokát. Hát igen, egy éhes száj isten csapása volt ezekben a nehéz időkben. De Valja bízott abban, hogy rövidesen véget érnek a harcok, kiűzik az országból a németeket, s béke lesz. Valja mérnök akart lenni vagy pilóta, amikor majd fölépítik a kommunizmust, amiről a parancsnok olyan sokat mesélt. Akkor állítólag minden ingyen lesz. És tele lesznek a boltok áruval, kenyérrel meg tejjel. Valja vehet magának cipőt, akár két párat is. Szép fehér inget, meleg bundát. Meg játékokat! Nem, játék már nem kell neki, hisz férfi lesz, amikor bevezetik a kommunizmust. És pilóta, igen, inkább pilóta lesz, mert a lányok a pilótákat biztosan jobban szeretik. Vajon hány éves lesz akkor Másenka néni? Találkoznak majd egyszer? Vagy tán van már neki férje? Ebbe a gondolatba valósággal beleremegett. Hogy lehet megtudni, hogy lány-e még vagy már asszony? Estére erőt gyűjt, s megkérdezi tőle, hogy van-e már ura? Ilyen egyszerűen a tárgyra fog térni. Nem habozik, hisz nem gyerek ő már… Egyszerre csak gyanús zajok hallatszottak odakintről. Repülők közeledtek, méghozzá németek! Ó, túl jól ismerte már a rémisztő hangjukat. De ez még semmi, bombázók voltak, közben megszólalt a légiriadó szirénája, s egyre közelebbről hallotta a robbanásokat. Ennek fele sem tréfa! Arra gondolt, hogy segítségért kiált, aztán meg figyelmeztetni akarta Másenka nénit, hogy vigyázzon! De akkor találat érte a kórház oldalát, bedőlt a fala, s szétrobbant fölötte a mennyezet. Valja

Kotyik magára húzta a pokrócot, és a csodával határos módon nem sebesült meg, csak a rázuhant súlyos törmelék fojtogatta. Jó ideig bízott abban, hogy Másenka néni majd megmenti. Ott kucorgott az ágyán, mely a romok közé szorult, de egyre fogyott körülötte a levegő. Utolsó erejével sírni kezdett. Amióta az eszét tudta, soha sem sírt, pedig ez már a harmadik súlyos sérülése volt. Vastag, sós könnypatakok csorogtak le az arcán végig, de nem tudta megdörzsölni a szemét, száját, mert mindkét keze beszorult a törmelékek közé. Odakint, valahol messze, mintha kiáltozást hallott volna, de ő tudta már, hogy nem fogják megmenteni. Hangosan zokogott, mert eszébe jutott, hogy még soha nem látta a tengert, pedig amikor kicsi volt, kalóz akart lenni. Meleg süteményt is csak egyszer kapott, amikor segített a szomszédnak fát cipelni. Még sohasem volt jó cipője, ami a lábára illett; neki mindig csak lyukas, a mások által eldobott lábbelik jutottak. Ha utánagondolt, az elmúlt években egyszer sem lakott jól, pedig nagyon reménykedett abban, hogyha majd kiverik az országból a németeket, telieheti magát. Nem akart ő cigarettát soha, mert marta a torkát, meg a vodkától is undorodott, de legyűrte mindkettőt, nehogy kinevessék. A csokoládé ízét szerette volna megismerni, egyszer látta, hogy egy úri gyerek azt tömte magába, miközben megállt a putrijuk előtt egy hintó, s a kocsis megkérdezte a nagyanyjától, hogyan lehet eljutni a khmelivkai kastélyba. Valja tovább hüppögött, közben pedig megjelent előtte egy asztal, ami tele volt finomságokkal. Szép, délceg férfiként ácsorogott mellette, s lassú mozdulatokkal mindenféle ételt kóstolgatott. Volt ott minden, kacsa, halak, torták, gyümölcsök, s valamennyiből lecsippentett egy darabkát. Tudta, hogy álmodozik, de valahogy mégis a torkában érezte valamennyi finomság ízét. Azt is látta, hogy a kezében kristálypoharat tart, amiben piros színű bor csillog. Aztán megfordult, az ablakhoz sétált, s kinyitotta. Hófehér paloták sorára esett a pillantása. Ő is egy ilyenben lakott. Odalent egy téren hatalmas tömeg gyűlt össze, de nem őt figyelték, hanem egy embert, aki máglyán állt, vastag gerendához kötözve. Már magasra csaptak körülötte a lángok, s a tömeg fölujjongott, de a férfi némán és megvetően körbenézett rajtuk, majd fölnézett az ablakba, ahol ő állt. Ezután elnyelte őt a vastagon kígyózó füstfelleg, melynek keserű, maró szagát, most már Valja is egyre jobban érezte. Alig kapott levegőt, de már nem sírt. A férfire gondolt, akit az ablakból látott. Úgy látta, mintha rámosolygott volna.